

Lars-Erik Borge
Brita Bye
Jørgen Elmeskov
Marianne Hansen
Michael Hoel
Ann Johnsen
Knut Einar Rosendahl

Sett pris på miljøet: Rapport fra grønn skattekommisjon

Grønn skattekommisjon foreslår nye systemer for karbonprising og bilavgifter, og naturavgift for å bevare biologisk mangfold.

Mens klimaforhandlingene pågår for fullt i Paris, legger grønn skattekommisjon fram sin utredning. Utvalget mener at miljøavgifter bør benyttes i større grad enn i dag og at støtteordninger med negativ miljøeffekt bør reduseres eller avvikles. Siktemålet er å sette riktig pris på miljøet. Prisen er riktig satt når avgiften tilsvarer miljøskaden. Like utslipp bør ha lik avgift.

Alle norske klimagassutslipp må prises

Klimautfordringen er global og må også løses globalt. Alle større internasjonale analyser viser at det å etablere en pris på utslipp av klimagasser er helt avgjørende for å redusere utslippene tilstrekkelig til at togradersmålet kan nås. I Norge er allerede 80 prosent av klimagassutslippene priset gjennom avgifter eller deltakelse i EUs kvotehandelssystem, men det er fortsatt rom for forbedringer. Et hovedproblem med dagens system er at det er lite kostnadseffektivt på grunn av stor variasjon i prisen på klimagassutslipp mellom sektorer.

Mindre variasjon i prisen på klimagassutslipp oppnås ved å innføre en generell sats på CO₂-avgiften i ikke-kvotepliktig sektor tilsvarende det høyeste avgiftsnivået i dagens system. Forslaget innebærer høyere CO₂-avgift på mineralolje, opptrapping av reduserte satser og oppheving av fritak.

Jordbruket inngår ikke i kvotesystemet og utslippene av metan og lystgass er heller ikke ilagt avgift. De største utslippene er knyttet til produksjon av rødt kjøtt, og rene klimahensyn tilsier avgift på rødt kjøtt. Siden produksjonsstøtten for rødt kjøtt er betydelig og høyere enn for andre matvarer, er det hensiktsmessig å redusere denne. Både avgift og lavere produksjonsstøtte vil bidra til å redusere norske klimagassutslipp.

I kvotepliktig sektor vil prisen på klimagassutslipp bestemmes av kvoteprisen. Kvoteprisen forventes å øke over tid som følge av reduksjonen i utstedelse av kvoter som EU legger opp til fra 2021. Utvalgets prinsipielle vurdering er at kvotepliktig sektor ikke bør ilegges CO₂-avgift i tillegg til kvoteprisen da dette ikke bidrar til reduksjon i globale utslipp. De særskilte CO₂-avgiftene for deler av kvotepliktig sektor bør reduseres i takt med økningen i kvoteprisen, slik at det over tid blir en utjevning av prisene på klimagassutslipp også i kvotepliktig sektor.

Mer treffsikre avgifter på bruk av bil

Flere norske byer har i perioder utfordringer med lokal luftforurensning og veitrafikken er en viktig kilde til dette. Dagens avgifter på bruk av bil tar ikke hensyn til at kostnadene for samfunnet ved kø og lokal luftforurensning varierer betydelig med hvor og når kjøringen

finner sted. Nullutslippsbiler har ikke avgift på bruk og betaler ikke for kostnadene bruken påfører samfunnet. Videre er de samfunnsøkonomiske kostnadene ved veitrafikk betydelig høyere enn dagens avgifter på bruk av bil.

For å øke treffsikkerheten anbefaler utvalget å øke avgiftene på bruk av bil og at innkrevingen legges om. For lette kjøretøy (personbiler m.m.) vil avgiftene på bruk av bil bestå av tre komponenter: (i) ulykkesavgift som legges på ansvarsforsikringen, (ii) miljø- og kjøprising i storbyene og (iii) en ny (og lavere) veibruksavgift på drivstoff. For tyngre kjøretøy innføres satellittbasert veipricing etter modell fra andre europeiske land. Omleggingen vil øke kostnadene ved bruk av bil, særlig i storbyene i perioder med mye trafikk.

Biologisk mangfold verdsettes for lavt

FN slår fast at i tillegg til klimaproblemet er tap av biologisk mangfold en hovedutfordring for en bærekraftig utvikling. Tap av naturmangfold kan være et problem lokalt, regionalt og globalt. Norge har et ansvar for å ta vare på biologisk mangfold. Manglende prising gjør at mange av godene og tjenestene naturen produserer framstår som gratis eller billige å bruke, til tross for at verdiene kan være svært store.

Bruk av naturens ressurser bør ha en pris. Dette tilsier at det innføres en naturavgift på naturinngrep som reduserer biologisk mangfold og tilgang på rekreasjonsområder. En avgift på klimagassutslipp som følge av inngrep i myr og større arealendringer er et første trinn i å utvikle en generell naturavgift.

Grønt skatteskift

Utvalgets anbefalinger om økte miljøavgifter og reduserte støtteordninger vil, i tillegg til miljøgevinsten, gi et proveny som kan benyttes til å redusere andre skatter og avgifter. I tråd med skatteutvalgets anbefalinger foreslås det at provenyet benyttes til å redusere inntektsskattene for selskaper og personer. På denne måten kan et grønt skatteskift bidra til økt verdiskapning.